Ч. 193. Неділя 16 (3) вересня 1906. Рік XVI.

Виходить у Львові що дня (крім неділь гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 12.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік К 4·80
на пів року „ 2·40
на чверть року „ 1·20
місячно . . . „ —·40
Поодиноке число 2 с.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік К 10·80
на пів року „ 5·40
на чверть року „ 2·70
місячно . . . „ —·90
Поодиноке число 6 с.

Вісти політичні.

Справи парляментарні. — Події в Росиї. — З Балкану.

Комісия для реформи виборчої приступила вчера до дискусиї над арт. II., котрий постановляє зміну кількох параґрафів основних законів. Пос. Стажиньский вказуючи на то, що межи реформою виборчою а ревізиєю конституциї єсть тісна звязь, поставив внесене: „Голосоване над арт. II. поки що відрочує ся; вносить ся вибір комітету з 9 членів, котрому поручено буде зревідоване §§ 11. і 12. основного закона з дня 31. грудня 1867 в цїли розмеженя компетенциї Ради державної і соймів, взглядно забезпеченя краям автономічного законодавства. О вислідї своїх нарад має комітет зложити звіт комісиї і предложити внесеня“.

В справі сїй забирав голос насамперед президент міністрів бар. Бек, котрий доказував, що в згаданих параґрафах основного закона приходить дїйстно до суперечности межи компетенциєю Ради державної і соймів. Міністер з власного досьвіду вказує на кілька случаїв, в котрих дуже важні справи не можна було залагодити з причини спору о компетенцию межи законодавством державним а краєвим. Він вказував на закон о риболовстві і на закон лісовий. Внаслїдок того настала повна застоя в тих законах.

О скільки внесене пос. Стажиньского — казав п. президент міністрів — стремить до того, щоби установити ясність, можу, опираючись на моїх досьвідах, признати єго за відповідний і думаю, що зовсїм не буде трудно знайти справедливу границю, без забираня державі, що належить до держави. Що до сторони формальної то позволю собі — казав бар. Бек — піднести, що вибір субкомітету уважаю за відповідний. Вислїд праць субкомітету може бути двоякий: або він сформулує внесене, котре буде можна влучити до закона, або може бути, що субкомітет буде в силї предложити лиш резолюцию, виказуючу єго основні погляди. Зі взгляду на обі тоті евентуальности не уважаю за конечне, щоби голосоване над арт. II відрочено, бо в случаю, коли би субкомітет дійшов лиш до резолюциї, то арт. II позістане такий як єсть, а коли субкомітет прийде зі сформулованим внесенем, то зміна арт. II буде лиш формальностию, що правда конечною, але не трудною. Думаю отже, що не треба відрочувати голосованя над арт. II.

Против внесеня промавляли відтак пос. Перґельт і Ґрос, Штайн і Адлер. Ґр. Штірґкг заявив ся за внесенем. В дальшій дискусиї промавляли ще пос. Абрагамович, Стажиньский і пос. Василько.

Остаточно ухвалено внесене 21 голосами против 19 і внесене пос. Крамаржа що до 14-дневного реченця, даного субкомітетови до викінченя своєї працї.

Польні суди войскові зачинають в Росиї вже дїлати. Польний суд в Москві засудив вчера на кару смерти революцїонера Масарина за збройний опір, ставлений при арештованю. Масарина уважають за головного проводиря боєвої орґанізациї. Кажуть також, що він єсть одним з орґанізаторів нападу на товариство взаїмного кредиту, в котрім брав участь також Беленцев. Крім того уважають єго за виновника замаху в грудни м. р. на шефа слїдчої полїциї Войлошнікова. Другого революцїоніста Андреєва, арештованого разом з Масарином, увільнено.

Конґрес кадетів заказано. Заступник президента комітету Муханов одержав з міністерства таку відповідь без мотивів: Міністер справ внутрішних признав за неможливе, щоби відбув ся конґрес партиї свободи народної. Підписано Макаров. Комітет кадетів відбув нараду і ухвалив скликати конґрес мимо заказу

---

7)

Спалений.

На лад Конана Дойлє — оповів А. Манд.

(Конець).

— А ви що робили в Паддінґтоньскім банку? — спитав Шерльок Гольмс Джонеса.

— Тож то й є тота істория. Мною ґнало на стацию Ліверпуль Стріт, до нашим аґентам впав в очи якийсь пан, котрий більше як годину крутив ся по тротоарі і там ніби когось дожидав. При тім носив він перуку, — она пересунулась була єму трохи на один бік — і, здаєсь, також фальшиву бороду. Річ природна, що він видавав ся їм підозрінним. Они єго арештували. Я рад, що удало ся таку грубу штуку зловити, їду туди, переслухую єго, а той чоловік що мені каже?

Шерльок Гольмс розсьміяв ся урадований.

— Що він п. Мур з Паддінґтоньского банку і що туди ходить, бо я так єму казав.

— Точно так. Що то ви єго так прибрали і дали єму інструкцию. Він хотів післати вам депешу, але я уважав за простїйше поїхати з ним до Паддінґтоньского банку, де все то потвердили, що він казав. Там дістав я вашу депешу. Видите, якої роботи ви нам завдаєте і як відклонюєте нашу увагу від наших плянів.

— Я чую лиш, що ви знесли важну для мене позицию і не допустили може до скорого зловленя мантїїв.

— Ми дали зараз знати до Ґервіч — сказав Джонес — але коли ви гадаєте, що той Девіс їде до Голяндиї, то щож ви тут робите і до чого вам мене?

Шерльок Гольмс розповів все а Джонес не міг надивувати ся.

— О! — сказав він, коли трохи успокоїв ся. — З вас таки великий чоловік. Таж то щораз інтереснїйша істория! Ще й фальшиві банкноти фабрикував той Гельфорд?

— Гельфорд нї — сказав мій приятель. — Мій Боже, Девіс після вашого доказу згорів, отже й не міг нинї рано обманювати банк фальшивими банкнотами.

— Ну, то річ певна.

— То хиба Гельфорд і єго товаришка?

— Та й они не хотїли видавати фальшивих банкнотів.

— Того менї вже за богато — крикнув Джонес.

— Нїчо дивного, то річ зовсїм проста. Тоті хитрі дурисьвіти чей не хотїли би були шкодити самим собі видаванєм фальшивих банкнотів. Они видко не знали, що то фальшиві.

— То хтож би їх обманув?

— А хтож инший, як не їх щирий товариш Девіс. Він вже наперед придумав спосіб, як бы загорнути всї гроші. Втїкати не міг, бо, здаєсь, ждала на него перед банком панї Гельфорд, котра заїхала туди дорожкою. Отже він приготовив собі, видко, вже наперед 15.000 фунтів штерлінґів фальшивими банкнотами, котрі укрив був або в подорожній торбі або в своїм одїню. Отже коли дістав від касиєра в банку таку саму суму правдивими банкнотами, зробив він користну заміну. Може бути, що ще на сходах або може у возї або на якімсь иншім місци виймив він зі сховку мабуть в своїй подорожній торбі з подвійним дном свій власний фабрикат а сховав там правдиві банкноти. В ночи опісля міг він вже спокійно приступити до подїлу, до котрого предложив фальшиві банкноти.

— Але як міг він так докладно приготовити число і сорти банкнотів? — відозвав ся я тут.

— Єму того не було потреба. Він спустив ся на то, що Гельфорд не може ніяк знати скількість і величину банкнотів. Предложив отже лиш самі великі банкноти. Длятого панї Гельфорд не потребувала нинї міняти дрібних банкнотів на грубі. Але вже осьма година — перебив він сам собі — пора вже іти.

Ми вийшли на двір і пустились в ту сторону, як улиця Валь Род. Коло ч. 17 обійшли ми осторожно мур довкола, перелїзли з заду через него і поклали ся там в городї на землю між корчами так, що як би не темна ніч, то ми могли би були добре видїти браму і передну сторону будинку.

Була то неприятна ситуация лежати так в корчах і не рушати ся та ждати на щось, чого навіть легко не могло би бути. Минала година за годиною. П. Джонес почав вже був нетерпеливити ся, як то можна було здогадувати ся з того, що він воркотів невдоволений. Наконець зачули ми якісь кроки на гостинци, они зближали ся щораз близше, аж втихли перед брамою. Хтось пошептав, ключ забренїв в замку, брама заскрипіла і чути було, як увій-

Здає ся, що конґрес відбуде ся дня 21 с. м. десь у Фінляндії або може аж в Штокгольмі.

Берлиньскі круги політичні одержали інформацию з Петербурга, після котрої подорож царску уважають в Петербурзі просто за втечу, котра там зробила велике враженє. Кажуть, що партия двірска за відомостию царя хоче взяти ся до як найостійших средств репресийних а цар не хотячи брати одвічальности на себе за той тероризм, постановив на час репресийних насильств виїхати на море.

З Македонії для відміни надходять непокоячі вісти з над чорногорскої границі. Коло острога Нoксіч прийшло було онногди до завзятої борби межи Турками а Чорногорцями, в котрій брали участь войско і цивільні люди. Але далеко більше непокоячою єсть вість, що Чорногорці коло Пепичі і Велеполя перейшли через границю, заняли там магометаньскі ґрунти і ставлять на них укріпленя. Магометани зажадали помочи з Константинополя.

Новинки.

Львів, дня 15-го вересня 1906.

— Є. Е. п. Міністер зелїзниць державних др. Дершатта у Львові. Вчера о 3-ій години по полудни приїхав з Кракова окремим поїздом до нашого міста Є. Е. п. Міністер зелїзниць державних др. Дершатта в супроводї радників міністерияльних Кароля Бангавза і Станислава Косіньского, секретаря міністерства Рудольфа Шлїка та директора зелїзниць державних радника Двору Рибіцкого і шефа бюра президияльного дирекції зелїзниць цїсарского радника Гутмана, котрі виїхали були напротив п. Міністра до Ряшева. — В дорозї задержував ся п. Міністер: в Бохні, Тарнові, Ряшеві і Перемишли, де оглядав двірцї зелїзничі, варстати і огрівальнї. В Перемишли відбуло ся сніданє. На двірци у Львові повитали п. Міністра: Віцепрезидент Намістництва гр. Володимир Лось і радник Двору Вячеслав Залєский, президент міста Міхальский, заступники директора зелїзниць державних пп. Лїстовский і Штельцер і директор полїції правительственний радник п. Шехтель. З двірця поїхав п. Міністер до готелю Жоржа, перед котрим уставлено войскову сторожу почестну. Около 4 год. виїхав п. Міністер на місто і складав візити репрезентантам властий. Опісля їздив п. Міністер на дворець, де єму представляли ся урядники дирекції, а вечером був на обідї у директора зелїзниць державних радника Двору Рибіцкого.

— Краєва рада шкільна іменувала управителями 2-кл. шкіл: Сем. Лукашевича в Городищу кор., Ант. Лучиньского в Ценявій, Стап. Савича в Таурові; учительками 2-кл. шкіл: Марию Никодимовичівну в Нараєві місті, Олену Комоницку в Корничи, Мар. Крижановску в Коршеві, Юлію Іваніївну в Вербіжи нижн., Клим. Головчакову в Задвірю, Стеф. Касприцку в Розворянах, Мальв. Стебельску в Позьниках, Кат. Микитчинову в Романівцї і Нос. Михальску в Липицї.

— Іменованя. Висший краєвий суд в Кракові іменував Теодора Мельничука в Золочеві канцелїстом в Яворжні.

— Вибір посла до парляменту з курії міст Броди-Золочів відбув ся вчера. Загалом віддано в цілім окрузї разом 1443 голосів. Абсолютна більшість 722. Др. Йосиф Гольд одержав 855 і вибраний послом. Адольф Штанд одержав 454, Балтарович 132.

— Дрібні вісти. Всї наші паломники перебули щасливо і здорово подорож морем і приїхали вже зелїзницею до Єрусалима; нинї мають вибрати ся над ріку Йордан. — Пожарний Сокіл в Шумлянах, повіт Підгайці, заложено як філїю львівского „Сокола“. Статути приняло уже ц. к. Намістництво. — Сарі Ґенавер з Полтви вкрадено на двірци „Підзамче“ книжочку каси щадничої на 320 корон, виставлену на імя Берти Генавер і банкнот на 10 корон.

— Товариство ґімнастичне „Сокіл“ в Городенцї заложено як філїю львівского „Сокола“. Перші загальні збори відбудуть ся дня 16 с. м. о год. 5-ій по полудни.

— Процес коноводів. Перед судом присяжних розпочала ся вчера розправа против небезпечних коноводів, циганів: Петра Горвата з Вересвару під Будапештом, лїт 38, Юрика Павла з Замку, лїт 33, і їх чотирох спільників, молодих хлопців від 16 до 18 лїт — самих ковалїв. Обжаловані украли в ночи з дня 27 на 28 червня с. р. з насовиска з Запитові 8 коний вартости 600 корон на шкоду тамошних селян. За злодїями пустив ся в погоню комендант жандармерії в Яричеві новім і вже в Стронятині а відтак в Ясписках вислїдив, що коноводи то міняли то продавали забрані конї. Обжаловані кажуть, що они не крали коний, лиш купили їх в Жовкві на ярмарку дня 28 червня (того дня не було в Жовкві ярмарку) то в Куликові. По переслуханю кількох сьвідків відрочено розправу до нинї.

— Земля на продаж. Обшар двірский в Живачеві, п. Незвиска, парцелює ся. Поле пшеничне. Поясненя уділяє парохіяльний уряд в Живачеві за надісланєм почтової марки. — В маєтку в Товмачкім єсть 500 моргів дуже хорошої орної землї на розпродаж. Земля в високій культурі і дуже добра. Положена при гостинци з Тисьменицї до Товмача. Ґрунт дуже добре надає ся під будову. Хто мав би гадку купувати ґрунт, зволить зголосити ся до парохіяльного уряду в Надорожній, п. Товмач.

— Вечерницї з томболею в Стрию устроює „Товариство руских женщин“ в четвер 20. с. м. Дохід призначений на будову руской захоронки в Стрию, тому просить ся Русинів із Стрийщини о численну участь. Окремих запрошень не висилаєсь. Стрій візитовий. Вступ від особи 2 кор. Початок о годинї 7 вечером. — Видїл.

† Померли: Др. Данило Людкевич, шкільний радник, професор нїмецкої ґімназиї у Львові і член Ставропиґійского Інститута, упокоїв ся у Львові дня 12 с. м. в 67 роцї житя. — Др. Мариян Леваковский, прокуриста львівскої філїї віденьского Кредитового Заведеня для торговлї і промислу і довголїтний доцент рахунковости на Полїтехнїцї, упокоїв ся дня 13 с. м. в 55 роцї житя. — Петро Кіяк, властитель гостинницї у Львові на Личакові, упокоїв ся дня 13 с. м. в 32 роцї житя.

Телеґрами.

Дубровник (Раґуза) 15 вересня. Найдост. Архікн. Франц Фердинанд принимав вчера наслїдника чорногорского престола кн. Данила а відтак зложив єму візиту. Пізнїйше приймав Архікнязь депутацию властий автономічних і державних. Вечером відбув ся ґалевий обід, в котрім взяв участь також і кн. Данило. Опісля було місто ілюміноване.

Дубровник 15 вересня. Архікн. Франц Фердинанд виїхав нинї о годинї пів до 7 самоїздом на терен маневрів.

Варшава 15 вересня. В протягу вчерашного дня відбули ся численні ревізиї по домах. Богато осіб арештовано і замкнено в касарнях.

Москва 15 вересня. В розмові з кореспондентом Петерб. Аґенції телеґр. заявив провідир жовтняків Гучков, що сполученє тої партиї з партиєю мирного відродженя ще не порішене. Спільне поступованє з кадетами уважає він за неможливе, позаяк жовтняки суть партиєю мирною і хотять іти з ґрупою конституцийною, підчас коли кадети виборґскою відозвою вибрали дорогу борби.

Москва 15 вересня. Вирок польного суду засуджуючий Масарина на смерть через повішене, виконано нинї рано.

шли дві особи, відтак брама знов заскрипіла і замок заскочив.

Серце в менї забило ся. Я би таки найрадше скочив був до тих, що тепер, як ми то виразно чули, отвирали двері від дому. Шерльок Гольмс анї не рушив ся, отже я знав, що ще не пора до дїланя.

— Они в пивници — шепнув Джонес, коли крізь віконницї показало ся слабе сьвітло.

— Ходіть! — сказав Шерльок Гольмс і ми пійшли тихесенько на пальцях аж до входу до дому. Там уставили ся ми осторожно по боках, так, що могли виходячих з дому зараз побачити і відповідно привитати.

Ми мусїли там довго стояти. Через пів години чути було в пивници глухе стуканє, відтак сьвітло щезло. В кілька хвиль опісля зачули ми тихі кроки в сїнех. Двері отворили ся і вийшли дві особи.

Гольмс кликнув з тиха — ми кинули ся на неприготовлених на таку несподіванку. Борба була коротка а коли Гольмс за кілька хвиль присьвітив своєю електричною лямпкою, то вже двоє злочинців лежало на землі, звязані приготовленими на то шнурами.

— Ви мене розчарували, пане Гельфорд — відозвав ся Шерльок Гольмс, закурюючи люльочку, з котрої вже давно не пакав. — Такий обачний і енерґічний чоловік, як ви, повинен бути приготовлений на такі ситуациї і мати револьвер під рукою.

При словах „пане Гельфорд“ жінка не могла вже таки здержати ся, щоби не крикнути хоч слабим голосом. Они обоє знали вже тепер, що їх злочини вийшли на верх. Мимо того мовчали уперто. Не кляли, не присягали ся, не заводили. Такого спокійного зношеня тяжкого удару судьби, хоч і з власної вини, я ще нїколи не бачив. Они обоє були під кождим взглядом незвичайними злочинцями з майже не до увіреня великою силою панованя над самим собою.

— Пане Джонес — говорив Шерльок Гольмс дальше — будьте так добрі і возьміть до себе тих 15.000 фунтів банку Бравна, Поля і С-ки. Они знаходять ся певно в оттій торбі подорожній, котру тота пані пустила на землю, а відтак віддаймо наших арештантів під дозір тутешної полїції. Они би ще серед студеної ночи перестудили ся і мусїли би відтак довго лїчити ся.

— По чім то ви здогадували ся, що тоті обоє вернуть назад до Іліні', пане Гольмс? — спитав в кілька годин опісля інспектор полїції підчас нашої подорожи до Льондону, перечисливши банкноти вже третий раз і стараючись по них обчислити нагороду, назначену банком.

— Просто з того факту, що они зовсім певно не знайшли правдивих банкнотів, бо инакше було би тому Гельфордови впало в очи, що єго товариш має 30.000 фунтів і він був би слїдив за тим та відкрив підроблене банкнотів. А так аж коли жінка розповіла єму про свою пригоду в Паддінґтоньскім банку, побачив він ясно, якого збитка зробив єму єго приятель. Розуміє ся, що подорож треба було відложити, аж будуть гроші. Але де они могли бути? Він мусїв зовсім так само здогадувати ся як і я. Они могли бути укриті лиш в подорожній торбі або в одежи. Отже їх поворот до дому в Іліні' став ся був безусловною конечностию. Але в день було то трудно. Пан і пані Герберт були прецї виїхали а до того ще й Паддінґтоньский банк міг був казати розвести слїдство. Длятого я їх сеї ночи напевно сподївав ся, а що я їх не казав зараз по приїздї арештувати, лиш чекав спокійно, аж они віднайдуть гроші, то се чей само собою розуміло ся.

— З вас справдї дуже здібний чоловік, пане Гольмс — сказав полїцийний урядник з признанєм. — Ви зробили нинї красний кусень роботи.

— Так, так — сказав на то мій приятель, закурюючи сьвіжу люльочку. То не був страчений день. Будемо частїйше виходити на проходи з рана, любий Ватзоне. Виджу, що они можуть трохи розрушати чоловіка і принести малу зміну.

Гродно 15 вересня. Міский касиєр з Берестя литовского втік, забравши 135.000 рублів.

Петербург 15 вересня. Вчера вечером огонь знищив велику часть будинків заведеня для будови ваґонів.

Штокгольм 15 вересня. З Берке доносять: Вчера перед полуднем прибув тут яхт „Standard" в супроводі кількох военних кораблів. На покладі яхту знаходить ся царска родина.

Господарство, гіґієна, вихованє.

Перші початки роботи в городі.

(III.) Як робити стежки в городі? Як широкі мають бути стежки, зависить від того, як великий город і як хтось хоче его собі уладити. Ми маємо тут на оці малий город, призначений лиш на пожиток; в такім городі досить, коли головна стежка буде на 80 центиметрів широка. Хто має більше міеня, може зробити головну стежку на один або й на півтора метра широку. При робленю стежок треба памятати на то, що они призначені не лиш на то, щоби ними ходити, але й на то, щоби ними можна возити тачками і взагалі щоби на них можна виконувати вигідно всяку роботу. Стежки в городі повинні длятого бути рівні, тверді і чисті, без ям, в котрих робились би по дощи калабані. Насамперед треба визначити головну стежку вздовж цілого города до шнура: витягнувши шнур добре через цілу довготу, робить ся вздовж него рискалем знак в земли в той спосіб, що тягне ся рискаль попри шнур, а рівночасно й тисне ся ним в землю. Від так визначеної лінії вимірює ся ширину (80 цм., 1 м., 1·50 м.) і визначує ся так само другий бік стежки. Тепер вибирає ся землю з одного боку стежки і з другого так, щоби стежка робила ся в ширину круглава, на горі найвисша, а на боки спадиста, а то длятого, щоби вода по дощах спливала легко на боки і стежка борзо підсихала. Де ґрунт сухий, пісковатий, перепускаючий легко воду, там досить лиш вибрати стежку і добре єї довбнею раз коло разу убити а відтак ще й дошкою вздовж прилескати. При убиваню довбнею треба завсігди на то уважати, щоби середина стежки була висша як боки і щоби стежка круглаво спадала на боки та щоби не лишали ся на ній горби і ямки. До такої роботи треба мати й вправне око і вправну руку, чого по уважній роботі можна легко набути. Але де ґрунт мокрий, глинкуватий, перепускаючий воду, там треба стежку підсипати дрібною рінню, дрібно потовченою цеглою, румовищем з мурів, піском або попелом з камінного вугля. В такім случаю робить ся так: Насамперед побиває ся землю добре довбнею в спосіб, як сказано повисше. Відтак висипає ся стежку грубою рінню або грубо потовченою цеглою і т. п., або таки укладає ся камінці раз коло разу, присипає трохи піском і убиває ся знову, зверха на то сипле ся дрібну рінь або жужлі та пісок або попіл з камінного вугля і знов убиває ся, але за кождим разом при підсипуваню і убиваню треба добре уважати, щоби стежка серединою була висша і спадала рівно на боки.

Від головної стежки робимо так само бічні, але перед тим треба город поділити відповідно на части або на кватири. Менший город, досить широкий, може вже головна стежка розділити на дві части. Трохи більший город можна другою стежкою розділи на чотири части і завести в городі чотиролітну зміну плодів (о чім пізнійше буде бесіда). Малі городці найліпше ділити на дві части і одну половину гноїти обірником в осени а другу половину аж в другім році.

Що значить риґолювати і як то робити? Риґолювати значить скопати землю глубоко так, щоби урожайна земля пішла на сам спід а ялова вийшла на верх і могла перемінити ся на урожайну. Риґолює ся ґрунт на то, щоби мати глубоку верству урожайної землі. Риґолює ся так: Часть города, призначену на риґольоване, розмірює ся на кусні широкі на 1 метр а довгі, як кому випаде; тоті кусні треба відзначити коликами і з першого кусня копає ся рів глубокий на 3 рискалі або около 70 центиметрів, але стіни рова мусять бути рівно прості; землю з него викидає ся на бік. Коло так зробленого рова розкопує ся так само другий кусень ґрунту і насамперед через цілу довготу копає ся лиш на один рискаль глубоко а землю сипле ся у викопаний рів побіч; на ту землю дає ся верству мерви або компосту а відтак скопує ся знов той другий кусень ґрунту знов на один рискаль глубоку а землю сипле ся на ту верству мерви або компосту. Скопавши так знов цілий кусень, дає ся на усипану верству землї так само верству мерви або компосту і наконець виконує ся найспіднійшу верству землі та викидає ся єї на сам верх побіч на верству мерви або компосту. В той спосіб виповнить ся викопаний первістно рів а коло него зробить ся другий, котрий треба відтак засипати так само, розкопуючи третий відмірений кусень ґрунту. В той спосіб перекопує ся цілий призначений до того ґрунт.

Риґольоване то дуже важна робота в городі і хто хоче мати добрий город і красні доходи з него, той повинен то зробити. Риґолювати найліпше в осени, бо тоді земля видобута з під споду, може добре вимерзнути і осісти; длятого й лишає ся землю не засководжену. Під городовину досить буде риґолювати лиш на два рискалі глубоко або на 45 центиметрів. Цілого города нараз не треба риґолювати, бо то тяжка робота, лиш якусь часть, одну кватиру одного року, другу другого ітд. Верхна часть землі видобута при риґольованю зпід споду, буває звичайно менше урожайна, тіснійша, длятого треба єї з весною добре погноїти і ще раз перекопати.

Що то єсть горячка і як єї пізнавати.

В многих хоробах дуже важна річ, щоби пізнати, чи хорий має горячку і яка тота горячка, чи она збільшає ся і стає сильнійша, чи слабне. В горячці робить ся тіло горяче, горячійше як звичайно, а то длятого, що коли чоловік хорий, то зміна творива в нім відбуває ся сильнійше. Коли у недужого живчик бє звиш 90 до 100 разів на мінуту (а живчика можна досмотрити ся на руці понизше великого пальця), то він віддихає борзо і частійше як звичайно, звиш 20 разів на мінуту а теплота тіла збільшає ся, тіло стає горяче, кажемо, що чоловік дістає горячки. По збільшеній теплоті тіла найлекше пізнати горячку, для того дуже добре єсть, коли можна зміряти теплоту тіла недужого чоловіка. До того навіть не потреба великого знаня, лиш уміти пізнавати ся на термометрі і знати, як міряти теплоту тіла, та купити собі відповідний термометр. Термометри до міреня теплоти людского тіла суть нині зовсім не дорогі, коштують 1 зр., 1·20, 1·50, то найбільше 2 зр. і суть дуже добрі і докладні; они бувають оправлені в нікльових або кавчукових рурках. Найліпші суть т. зв. максимальні термометри, в котрих живе срібло, коли підійде до якого степеня, то і стане вже там і стоїть, так, що це й на другий день можна би на нім пізнати вчерашний степень теплоти недужого. До уживаня треба длятого такий термометр добре стрясти, взявши его за головку, махнути сильно рукою в долину. Поділка на тих термометрах буває звичайно від 35 до 43 степенів. Степень 37 єсть зазначений червоною лінійкою і червоним числом, до 37 степенів Цельзия то звичайна пересічна теплота кождого здорового чоловіка, хоч і може бути часом менша, часом більша 36, 36 і пів, або знов 37 і пів. Від степеня до степеня суть на термометрі лінійки, по 10 — десять частий кождого степеня і длятого можна дуже добре видіти, як горячка збільшає ся або зменшає ся. Термометер такий ставить ся недужому під паху тим кінцем, де живе срібло, і притулює ся рукою так, щоби він там добре держав ся. Так мусить недужий подержати его через яких 5 до 10 мінут, чим довше, тим ліпше. Тогди виймає ся термометер і дивить ся, як високо підійшло живе срібло. Коли оно підсунуло ся висше понад 37 степ. аж до 38 степ., то ще нема горячки, бо така теплота буває часом і у здорових людий. Але скоро живе срібло переступить 38 степ. і першу лінійку, десяту часть з 39 степеня (отже 38·1 аж до 38·5 степ.), то вже знак, що горячка близько. Від 38 і 6 десятих (38·6) до 39 степ. єсть легка горячка; від 39·1 до 40 степ. єсть вже горячка; від 40·1 до 42 степ. єсть велика і дуже велика горячка. Скоро теплота тіла переходить поза 42-ий степень Цельзия, то знак, що вже смерть надходить. Коли би теплота тіла спадала нагло з 37 степ. аж до 35 степ., то настає тогди нагла і велика утрата сил а недужому треба дати напити ся міцного вина, коняку або міцної кави і т. п. Максимальний термометер до міреня теплоти тіла повинен длятого бути в домі кождого образованого чоловіка. Горячку можна також, як вже сказано, розпізнавати і по битю живчика, але то вже не так легко, бо не у кождого чоловіка і не в кождім віці живчик бє однаково. У маленької здорової дитини при грудех бє живчик на мінуту пересічно 134 разів, у трилітної дитини 100, у десятилітної около 90, у дванайцяти до чотирнайцятилітної 70 разів а в літах межи двайцятим і двайцятчетвертим пересічно 71 разів. В пізнійшім віці позістає битє живчика однакове, аж від пятьдесять пятого року зачинає ся знов збільшати на 72; в шісдесятім році 74, у вісімдесятім 79 разів на мінуту. У людий більшого росту бє живчик менше разів, у людий меншого росту більше разів, у мужчин менше разів як у женщин, у котрих бє звичайно 80 разів на мінуту. — Рівночасно з горячкою настає велика спрага, брак апетиту, поти, болї (особливо голови), мутна моч, загальне ослабленє; иногді недужий часто дрімає, кидає ся в снї нервово, говорить з горячки і т. п.

Література господарска.

Про годівлю кріликів, написав Антін Кукура, почтовий урядник в Старім Самборі. — Дуже велику прислугу зробив п. Кукура нашій суспільности, що написав а Тов. „Просьвіта" що видало сю книжочку, котра нині в тяжких часах і дорожні мяса стає ся подвійно цінною. В книжочці тій виложено коротко, приступно і ясно все, що потреба знати про годівлю кріликів, а крім того єсть ще там подана наука, як приладжувати страви з криличого мяса, як виправляти шкірки з кріликів, як закладати спілки годівлі кріликів і наконець подано, хто з Русинів займає ся годівлею кріликів і від кого можна би набувати крілики на розплодок. Книжочка написана з великим фаховим знанєм, а що найважнійше, коротким а ясним викладом приступним для кождого і треба би лиш бажати, щоби як найбільше користали з неї наші господарі. Ціна книжочки 30 сот.

Господарство, промисл і торговля.

— Ціна збіжа у Львові дня 14 вересня: Ціна в коронах за 50 кільо у Львові. — Пшениця 7·50 до 7·75; жито 5·60 до 5·80; овес 6·40 до 6·60; ячмінь пашний 5·50 до ·575; ячмінь броварний 6·— до 6·50; ріпак —·— до —·—; льнянка —— до —·—; горох до вареня 8·— до 9·—; вика 5·60 до 6·—; бобик 5·30 до 5·80; гречка —— до —·—; кукурудза стара —·— до —·—; хміль за 56 кільо —·— до —·—; конюшина червона 45·50 до 55·50; конюшина біла 35·50 до 45·50; конюшина шведска 50·50 до 65·50; тимотка 21·50 до 25·50.

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

ОГОЛОШЕНЯ.

З друкарнї В. Лозиньского, під зарядом І. Недопада. (Телефона ч. 527).